

هوالحکیم

دانشکده مجازی و قطب علمی آموزش الکترونیکی پیشرفته در علوم پزشکی
معاونت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز

طرح دوره « علوم تشریح سر و گردن »

جدول شماره ۱: اطلاعات کلی درس

اطلاعات درس		
نام درس: علوم تشریح سر و گردن	تعداد واحد: ۳/۵ (نظری ۲/۵؛ عملی ۱۲)	
گروه هدف: دانشجویان کارشناسی ارشد علوم تشریح	پیش نیاز درس: بافت‌شناسی و جنین‌شناسی عمومی	
گروه آموزشی ارائه دهنده درس: علوم تشریح.	شماره درس: ۱۴۱۲۴۵	
اطلاعات استاد مسئول درس		
نام و نام خانوادگی: دکتر سید فخرالدین مصباح اردکانی	مرتبه علمی: استاد	گروه آموزشی: علوم تشریح
اطلاعات تماس:		
- نشانی محل کار: خیابان کریمخان زند، دانشکده پزشکی، ساختمان ۳، طبقه هشتم- شیراز		
- ایمیل: mesbahf@sums.ac.ir		
- تلفن محل کار: ۳۲۰۸۴۲۷۷ داخلی ۴۲۸۶		
- ساعات دسترسی به استاد:		

اطلاعات استاد همکار درس		
نام و نام خانوادگی: استاد سعید کربلایی دوست	مرتبه علمی: استادیار	گروه آموزشی: علوم تشریح
اطلاعات تماس:		
- نشانی محل کار: خیابان کریمخان زند، دانشکده پزشکی، ساختمان ۳، طبقه هشتم- شیراز		
- ایمیل: karbalas@sums.ac.ir		
- تلفن محل کار: ۳۲۰۸۴۲۷۷ داخلی ۴۲۸۱		
- ساعات دسترسی به استاد:		

اطلاعات استاد همکار درس		
نام و نام خانوادگی: دکتر هادی انجم‌روز	مرتبه علمی: دانشیار	گروه آموزشی: علوم تشریح

اطلاعات تماس:

- نشانی محل کار: خیابان کریمخان زند، دانشکده پزشکی، ساختمان ۳، طبقه هشتم- شیراز
- ایمیل: hadianjomrooz@sums.ac.ir
- تلفن محل کار: ۳۲۰۸۴۲۷۷ داخلی ۴۲۹۰
- ساعات دسترسی به استاد:

اطلاعات استاد همکار درس

نام و نام خانوادگی: دکتر حسین بردبار (مسئول بافت و جنین)	مرتبه علمی: استادیار	گروه آموزشی: علوم تشریح
--	----------------------	-------------------------

اطلاعات تماس:

- نشانی محل کار: خیابان کریمخان زند، دانشکده پزشکی، ساختمان ۳، طبقه هشتم- شیراز
- ایمیل: bordbar@sums.ac.ir
- تلفن محل کار: ۳۲۰۸۴۲۷۷ داخلی ۴۲۹۶
- ساعات دسترسی به استاد:

جدول شماره ۲: معرفی درس

معرفی درس (با توجه به اهداف کاربردی)

شناخت ساختمان بخش‌های مختلف بدن انسان از ضروریات دانش‌آموختگان رشته علوم تشریحی است. درس علوم تشریح سروگردن شامل آناتومی سطحی، ماکروسکوپی، میکروسکوپی (بافت‌شناسی) و تکامل (جنین‌شناسی) سروگردن است. در این درس، آناتومی استخوان‌ها و سطح‌های مجامه و مهره‌ها، مفصل‌ها و رباط‌های گردنی، همچنین نیام‌ها، ماهیچه‌ها، رگ‌ها، اعصاب‌ها و اعضای ناحیه سر و گردن، حلق؛ حنجره؛ دهان؛ بینی؛ چشم؛ گوش؛ غده‌ها و فضاهای ناحیه‌های سر، صورت و گردن بحث و بررسی می‌شوند. افزون بر آن بافت‌شناسی دهان و غده‌های آن و دندان؛ چشم و گوش و تکامل سروگردن؛ چشم و گوش نیز بحث می‌شود. دانشجویان با حضور در کلاس‌ها و شرکت در بحث‌های حضوری؛ تشریح ساختمان‌های اشاره شده بر روی جسد؛ مشاهده بافت‌های طبیعی با میکروسکوپ؛ استفاده از سایر وسایل و تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی؛ مولاژ و مدل‌های آموزشی؛ تجهیزات، نرم‌افزارها و برنامه‌های الکترونیکی شناخت کامل و درک بهتر و جامع‌تر از ناحیه سروگردن و ساختمان‌های درون آن پیدا خواهد کرد، که حاصل آن شرکت در مباحث علمی مانند بحث‌های گروهی؛ سمینارها؛ کنگره‌های مربوط؛ انجام طرح‌های تحقیقاتی و انتقال دانسته‌های خود به گروه‌های مخاطب دیگر است.

اهداف درس

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با آناتومی سطحی، رادیولوژیک و توپوگرافیک، بافت‌شناسی و نحوه تکامل ساختمان‌های موجود در سروگردن و اختلالات مرتبط به آن‌ها

اهداف اختصاصی

اهداف شناختی

دانشجو پس از یادگیری این درس باید بتواند:

۱. آناتومی مجامه و استخوان‌های تشکیل‌دهنده آن و مهره‌ها و مفصل‌ها و رباط‌ها گردنی را بیان کند
۲. ساختمان‌های موجود در گردن، پوست؛ نیام‌ها؛ ماهیچه‌ها، رگ‌ها؛ اعصاب؛ غده‌ها و چگونگی تخلیه لنفاوی و نکات بالینی مرتبط با گردن را توضیح دهد.
۳. ساختمان‌های موجود در صورت و کاسه‌ی سر، پوست؛ نیام‌ها؛ فضاها؛ ماهیچه‌ها، رگ‌ها؛ اعصاب؛ چگونگی تخلیه لنفاوی و نکات بالینی مرتبط با صورت را شرح دهد.
۴. آناتومی حفره‌ی دهان شامل، تقسیمات؛ دیوارها؛ ارتباط‌ها؛ دندان‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌ها و نکات بالینی مرتبط با دهان را شرح دهد.
۵. آناتومی بینی و حفره‌های آن شامل، استخوان‌ها؛ غضروف‌ها؛ تقسیمات؛ دیوارها؛ ارتباط‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌ها و نکات بالینی مرتبط با بینی را شرح دهد.
۶. موقعیت مکانی و چگونگی قرارگیری؛ مجاورت‌ها؛ ساختمان؛ دیوارها؛ تقسیمات؛ ارتباط‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌ها؛ بافت‌های لنفاوی اطراف حلق و نکات بالینی مرتبط با آن را شرح دهد.
۷. موقعیت مکانی و چگونگی قرارگیری؛ مجاورت‌ها؛ ساختمان؛ غضروف‌ها؛ تقسیمات؛ ارتباط‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌های حنجره و نکات بالینی مرتبط با آن را شرح دهد.
۸. آناتومی کاسه‌ی چشم، استخوان‌های تشکیل‌دهنده؛ ارتباط‌ها و محتویات آن را توضیح دهد.
۹. آناتومی کره‌ی چشم، لایه‌ها؛ محیط‌های انکساری؛ اعصاب و رگ‌های آن را توضیح دهد.
۱۰. آناتومی ساختمان‌های وابسته به چشم، ابرو؛ پلک و مژه؛ ماهیچه‌ها و حرکت‌های کره‌ی چشم، دستگاه اشکی؛ اعصاب و رگ‌ها؛ و نکات بالینی آن را شرح دهد.
۱۱. موقعیت مکانی و چگونگی قرارگیری؛ تقسیمات؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌ها؛ کار بخش‌های مختلف و نکات بالینی گوش را بیان کند.
۱۲. خصوصیات انواع بافت‌های موجود و لایه‌های مختلف و عملکرد انواع سلول‌ها، نکات بالینی و تغییرات بافتی و سلولی دهان را شرح دهد.
۱۳. بخش‌های مختلف و ساختمان بافت‌شناسی دندان و نکات بالینی و تغییرات بافتی و سلولی آن را توضیح دهد.

۱۴. خصوصیات انواع بافت‌ها، لایه‌های مختلف و مقایسه و عملکرد انواع سلول‌های موجود در چشم، نکات بالینی و تغییرات بافتی و سلولی چشم را بیان نماید.
۱۵. ساختمان بافت شناسی، انواع لایه‌ها و سلول‌های گوش، مقایسه و تفاوت‌ها و نکات بالینی و تغییرات بافتی و سلولی گوش را توضیح دهد.
۱۶. چگونگی تکامل قسمت‌های مختلف تکامل سر و گردن و نقش ژن‌ها و سایر عوامل مؤثر در این فرایند را بیان نماید.
۱۷. در صورت وجود عوامل تراژون در زمان خاص، نارسایی‌های احتمالی بوجود آمده در تکامل سر و گردن را پیش بینی کند.
۱۸. نکات بالینی و علل انواع اختلالات جنینی، در طی تکامل سر و گردن را توضیح دهد.
۱۹. چگونگی تکامل قسمت‌های مختلف چشم و تفاوت‌های آن‌ها و نقش ژن‌ها و سایر عوامل مؤثر در این فرایند را شرح دهد.
۲۰. انواع اختلالات مرتبط با تکامل چشم را شرح دهد.
۲۱. چگونگی تکامل قسمت‌های مختلف گوش و تفاوت‌های آن‌ها و نقش ژن‌ها و سایر عوامل مؤثر در این فرایند را شرح دهد.
۲۲. انواع اختلالات مرتبط با تکامل گوش را شرح دهد.

اهداف مهارتی

۱. مجموعه و استخوان‌های تشکیل‌دهنده آن و مهره‌ها و مفصل‌ها و رباط‌ها گردنی را در مولاژ نشان دهد.
۲. ساختمان‌های موجود در گردن، پوست؛ نیام‌ها؛ ماهیچه‌ها، رگ‌ها؛ اعصاب و غده‌ها را در جسد مشخص کند.
۳. ساختمان‌های موجود در صورت و کاسه‌ی سر، پوست؛ نیام‌ها؛ فضاها؛ ماهیچه‌ها، رگ‌ها؛ اعصاب؛ را در جسد مشخص کند.
۴. ساختمان‌ها حفره‌ی دهان شامل، تقسیمات؛ دیوارها؛ ارتباط‌ها؛ دندان‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌ها را در جسد مشخص کند
۵. بینی و ساختمان‌های آن شامل، استخوان‌ها؛ غضروف‌ها؛ تقسیمات؛ دیوارها؛ ارتباط‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌ها را در جسد مشخص کند.
۶. موقعیت مکانی و چگونگی قرارگیری؛ مجاورت‌ها؛ دیوارها؛ تقسیمات؛ ارتباط‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌ها؛ بافت‌های لنفاوی اطراف حلق را در جسد نشان دهد.
۷. موقعیت مکانی و چگونگی قرارگیری؛ مجاورت‌ها؛ غضروف‌ها؛ تقسیمات؛ ارتباط‌ها؛ ماهیچه‌ها؛ اعصاب؛ رگ‌های حنجره را در جسد مشخص کند.
۸. کاسه‌ی چشم، استخوان‌های تشکیل‌دهنده؛ ارتباط‌ها و محتویات آن را در مولاژ نشان دهد.
۹. جایگاه کره‌ی چشم، اعصاب و رگ‌های آن را در جسد نشان دهد.
۱۰. ابروها؛ پلک‌ها؛ ماهیچه‌ها و غده و مجاری اشکی؛ اعصاب و رگ‌ها؛ را در جسد مشخص کند.
۱۱. بخش‌های مختلف گوش را در مولاژ نشان دهد.
۱۲. انواع لایه‌ها و سلول‌های مختلف بافت دهان و دندان را در زیر میکروسکوپ شناسایی و توضیح دهد.
۱۳. انواع سلول‌ها و لایه‌های بافت شناسی چشم را در زیر میکروسکوپ شناسایی و تفاوت آن‌ها را تشخیص دهد.
۱۴. انواع سلول‌ها و لایه‌های بافت شناسی گوش را در زیر میکروسکوپ شناسایی و تفاوت آن‌ها را تشخیص دهد.

اهداف نگرشی

- نکات اخلاقی و شرعی در ارتباط با تشریح جسد، رعایت کند
- از تشریح بیش از موارد مورد نیاز اجتناب کند و در حفظ، نگهداری و دفن صحیح و رعایت و انجام امور شرعی مربوط به جسد کوشا باشد.
- در حفظ، نگهداری و جلوگیری از آسیب به وسیله‌های کمک آموزشی و آزمایشگاهی مانند مولاژها، مدل‌ها، سیستم‌ها، برنامه‌ها و نرم‌افزارهای الکترونیکی، میکروسکوپ‌ها، ابزار تشریح، ابزارهای نگهداری جسد، مواد مصرفی آزمایشگاهی و سایر موارد. کوشا باشد

- به نظم و مقررات فضاهای آموزشی مانند حضور به موقع، اصول ایمنی و بهداشتی، اصولی اخلاقی و حرفه‌ای براساس شیوه‌نامه‌های موجود. مقید باشد

روش ارائه درس

راهبرد آموزشی این درس به شیوه تدریس گروهی و با رویکرد آموزشی یادگیری ترکیبی **Blended Learning** ارائه می شود. در شرایط عادی حدود ۷۰ درصد به شیوه حضوری و ۳۰ درصد با استفاده از شیوه‌های الکترونیکی ارائه می شود (شامل ابزارهای تعاملی سامانه مدیریت یادگیری (نوید^۱). تکالیف و فعالیت های یادگیری، تالار گفتگو، خودآزمون‌ها و همچنین کلاس مجازی برای رفع اشکال و ارتباطات تعاملی مستمر با اساتید. کلیه محتواها و منابع آموزشی، خودآزمون‌ها و تکالیف و غیره بر روی سیستم مدیریت یادگیری نوید ارائه می شود.

روش تدریس حضوری

- **تئوری:** سخنرانی استاد، بحث و گفتگو، نقد مقالات و ارائه کنفرانس‌های کلاسی توسط دانشجویان همراه با بازخورد و نقش هدایت‌گر استاد
- **عملی:** در شرایط عادی، استفاده از مولاژ و مدل‌ها، تصویرهای رادیولوژی، محتویات، فیلم‌ها و نرم‌افزارهای الکترونیکی موجود، مشاهده و بررسی لام‌های بافت‌شناسی و جنین‌شناسی و تشریح جسد در حضور استاد.

روش تدریس الکترونیکی

- **شیوه‌های همزمان:** ارائه کنفرانس به شیوه LMS و نمایش فیلم آموزشی بافت‌شناسی و جنین‌شناسی و تشریح جسد
- **شیوه‌های غیر همزمان:** به اشتراک گذاری محتواها و منابع، ارائه تکالیف و فعالیت‌های یادگیری در سامانه نوید.

منابع آموزشی

منابع آموزشی اصلی:

- Snell RS. **Clinical Anatomy by region**. Latest Ed. Lippincott Williams & Wilkins.
- Richard Drake, A. Wayne Vogl, Adam W. M. Mitchell, editors. **Gray's for student**. Latest Ed. Churchill.
- Anthony L Mescher. **Junqueira's Basic histology**, latest Ed. McGraw Hill Companies.
- Sadler TW, editor. **Langman's Medical Embryology**. Latest Ed. Lippincott.

منابع آموزشی کمکی:

- Keith L. Moore, Arthur F. Dalley II, Anne MR. **Clinically Oriented Anatomy**. Latest Ed. Wolters Kluwer.

تجهیزات و امکانات آموزشی

- سالن سخنرانی؛ کارگاه بحث‌های گروهی کوچک؛ آزمایشگاه و تالار بافت‌شناسی و جنین‌شناسی، سالن تشریح؛ سالن مولاژ
- وسایل و تسهیلات آموزشی مانند، کامپیوتر؛ مانیتور؛ لب‌تاپ؛ پروژکتور؛ CD؛ Smart board؛ Touch board؛ نگاتوسکوپ؛ نرم‌افزار پکس؛ تخت معاینه و داوطلب مدل آناتومی سطحی؛ مانکن آموزشی آناتومی سطحی
- تسهیلات کمک آموزشی از قبیل، مولاژ؛ استخوان طبیعی؛ جسد؛ فیلم‌های تخصصی؛ نرم افزار و برنامه‌های آموزشی؛ تصویرهای رادیولوژیک مانند، X-ray, MRI & CT

نوع ارزشیابی	شیوه ارزشیابی دانشجوی	نمره
ارزشیابی تکوینی (میان دوره)	- در طول ترم با اولویت اصل دانشجوی محوری از طریق ارائه تکالیف و فعالیتهای یادگیری	۱
	- کوئیز	۲
	- فعالیت در کلاس	۱
ارزشیابی پایانی (پایان دوره)	- مکتوب به صورت تشریحی یا شفاهی	۱۲
	- عملی با استفاده از مولاژ؛ استخوان؛ جسد؛ تصویرهای رادیولوژیک؛ لام‌های میکروسکوپی بافتی و جنینی	۴
جمع کل		۲۰

ارزشیابی برنامه: لطفا در انتهای ترم برای ارزشیابی ترمی به لینکی که با همین عنوان در سایت دانشکده قرار داده شده است مراجعه بفرمایید.

جدول شماره ۳: زمان بندی جلسات درس

گروه هدف: دانشجویان دکتری یادگیری الکترونیکی در علوم پزشکی		سال ورودی:		زمان ارائه درس: ۲-۹۹ (ترم دوم ۱۴۰۰-۱۳۹۹)		
روز	تاریخ	ساعت	عنوان جلسات	استاد	مکان	روش ارائه/ رسانه
۱	یکشنبه		Skull: Skull as whole and Norma Verticalis, Frontalis, Occipitalis and Lateralis	استاد کربلایی دوست	کلاس و سالن مولاژ	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۲	دوشنبه		Skul: Norma Basalis and Interior of skull,	استاد کربلایی دوست	کلاس و سالن های مولاژ	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۳	سه شنبه		Mandible, Hyoid, Cervical vertebrae, Joints of the Head	استاد کربلایی دوست	کلاس و سالن مولاژ	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۴	چهارشنبه		Skull (Fetal skull, sexual differences)	استاد کربلایی دوست	کلاس و سالن مولاژ	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۵	یکشنبه		Neck 1: Surface anatomy, Post. Triangle, Cervical plexus	دکتر مصباح	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۶	دوشنبه		Neck 2 Ant. Triangle, Muscles, Main arteries, Main veins	دکتر مصباح	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۷	سه شنبه		Neck 3: Cranial nerves, IX, X, XI, XII, Thyroid & Submandibular glands, Lymphatics	دکتر مصباح	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۸	چهارشنبه		Face: Muscles, Arteries, Veins, Nerves, Parotid Gland	دکتر انجم روز	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۹	یکشنبه		Temporal, Infratemporal, Ptrygopalatine fossae	دکتر انجم روز	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۱۰	دوشنبه		Temporal, Infratemporal, Ptrygopalatine fossae	دکتر انجم روز	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۱۱	سه شنبه		Scalp, Interior of the skull (Meninges, venous Sinuses, Intra cranial part of the cranial nerves)	دکتر انجم روز	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ
۱۲	چهارشنبه		Oral cavity & Submandibular & Sublingual glands	دکتر مصباح	کلاس و سالن تشریح	پاورپوینت و پرسش و پاسخ

پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن تشریح	دکتر مصباح	Nose, Nasal Cavities & Paranasal Sinuses		یکشنبه	۱۳
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن تشریح	دکتر مصباح	Pharynx		دوشنبه	۱۴
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن تشریح	دکتر مصباح	Larynx		سه شنبه	۱۵
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن تشریح	دکتر انجم روز	Eye: Organ of vision		چهارشنبه	۱۶
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن تشریح	دکتر انجم روز	Orbital cavity & Eyelid		یکشنبه	۱۷
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن تشریح	دکتر انجم روز	Ear		دوشنبه	۱۸
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن بافت شناسی	دکتر بردبار	Histology of Mouth & Teeth1		سه شنبه	۱۹
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن بافت شناسی	دکتر بردبار	Histology of Mouth & Teeth 2		چهارشنبه	۲۰
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن بافت شناسی	دکتر بردبار	Histology of Eye		یکشنبه	۲۱
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس و سالن بافت شناسی	دکتر بردبار	Histology of Ear		دوشنبه	۲۲
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس	دکتر بردبار	Development of Head & Neck 1		سه شنبه	۲۳
پاورپوینت و پرسش و پاسخ	کلاس	دکتر بردبار	Development of Head & Neck 2		چهارشنبه	۲۴